

OPROEP VAN DE INTERNATIONALE VREDESBEWEGING AAN DE KERK: ZET DE EVANGELISCHE GEWELDLOOSHEID CENTRAAL

Aan het slot van de Conferentie over Geweldloosheid en Rechtvaardige Vrede, die plaats had van 11 tot 13 april 2016 in Rome, namen de deelnemers een verklaring aan. De bijeenkomst was een initiatief van Pax Christi International, de Pontificale Raad voor Rechtvaardigheid en Vrede, UISG/USG en verschillende andere katholieke organisaties.

Verklaring

Als christenen begaan met een rechtvaardiger en vreedvoller wereld zijn wij geroepen om een standpunt in te nemen voor creatieve en actieve geweldloosheid tegen alle vormen van geweld. Vanuit deze overtuiging en in het licht van het Jubeljaar van de Barmhartigheid, uitgeroepen door paus Franciscus, bracht de conferentie Geweldloosheid en Rechtvaardige Vrede, op initiatief van de Pontificale Raad voor Rechtvaardigheid en Vrede en Pax Christi International, mensen uit verschillende landen bij elkaar in Rome.

Onze bijeenkomst – van mensen van God uit Afrika, Noord- en Zuid-Amerika, Azië, Europa, het Midden-Oosten en Oceanië – bestond uit leken, theologen, leden van religieuze congregaties, priesters en bisschoppen. Velen van ons komen uit samenlevingen die geconfronteerd worden met geweld en onderdrukking. Allemaal werken wij voor rechtvaardigheid en vrede. Wij zijn de paus dan ook dankbaar voor zijn boodschap tot onze conferentie: “Uw bijdrage om de instrumenten van geweldloosheid, en die van actieve geweldloosheid in het bijzonder, nieuw leven in te blazen, zullen een welgekomen en positieve bijdrage leveren”.

Kijken naar onze wereld vandaag

Wij leven in een tijd van immens lijden, verreikende trauma's en angst als gevolg van militarisering, economisch onrecht, klimaatverandering, en een kluwen van andere vormen van geweld. In deze context van genormaliseerd en systemisch geweld zijn wij volgens de christelijke traditie geroepen om de actieve geweldloosheid en de visie en de boodschap van Jezus centraal te stellen: in het leven en de praktijk van de Katholieke Kerk, en in onze permanente roeping om mens en aarde te ‘genezen’ en te verzoenen.

De rijke, concrete ervaring van mensen die actief werken aan vrede in de wereld, en die hier tijdens de conferentie hun indringende verhalen met ons deelden, verheugt ons. Deelnemers vertelden over hun moedige onderhandelingen met gewapende groepen in Oeganda en Colombia; hoe zij werkten aan het behoud van de vredesclausule beschreven in Artikel 9 van de Japanse Grondwet; over hun werk in Palestina, of over de in heel het land verspreide vredeseducatie in de Filipijnen. Zij tonen de creativiteit en het vermogen van de actief geweldloze methoden in uiteenlopende situaties van dreigende en effectief gewelddadige conflicten. Recent wetenschappelijk onderzoek wijst trouwens uit dat gewelddoos verzet als strategie twee keer zo effectief is als gewelddadige strijd.

Het is tijd dat onze Kerk een levend getuigenis brengt en veel meer menselijke en financiële middelen aanspreekt om de geest en de praktijk van actieve geweldloosheid te bevorderen en onze katholieke gemeenschappen te vormen en te trainen in effectieve geweldloze methoden. Jezus is daarbij in alles onze inspiratie en toonbeeld.

Jezus en geweldloosheid

In zijn tijd – ook gekenmerkt door structureel geweld – riep Jezus een nieuwe, geweldloze maatstaf uit, gebouwd op de onvoorwaardelijke liefde voor God. Jezus riep zijn volgelingen op om hun vijanden lief te hebben (Mattheus, 5:44) en het beeld van God in elke mens te eerbiedigen; om geen geweld met geweld te beantwoorden (Mattheus 5:39); om vredesmakers te worden; om vergiffenis te schenken en tot inkeer te komen; en om een meer dan gewone barmhartigheid te tonen (Mattheus 5-7). Jezus belichaamde de geweldloosheid door actief verzet te bieden tegen systemische ontmenselijking: zo ging hij in tegen de heersende wetten door tijdens de sabbat een man te genezen met een verschrompelde hand (Marcus 3: 1-6); hij ging de confrontatie aan met de toenmalige machthebbers van de tempel (Johannes 2:13-22); hij daagde kordaat en zonder geweld de mannen uit die een overspelige vrouw aanklaagden (Johannes 8: 1-11) in de nacht vóór zijn dood vroeg hij aan Petrus om zijn zwaard weg te doen (Mattheus 26:52).

Zonder passief of zwak te zijn, toonde de geweldloosheid van Jezus de macht van liefde in actie. Zowel in woord als in daad is hij de openbaring en belichaming van de Geweldloze God, een waarheid die speciaal naar voor komt in het kruis en de verrijzenis. Hij roept ons op om zelf de kracht tot geweldloos vrede stichten te ontwikkelen.

Het is duidelijk dat het Woord van God, belichaamd door Jezus, nooit gebruikt mag worden om geweld, onrecht en oorlog te rechtvaardigen. Wij erkennen dat het volk van God deze fundamentele boodschap uit het Evangelie vele malen heeft verraden en de hand had in vervolging, verdrukking, uitbuiting en discriminatie.

Wij geloven niet in ‘rechtvaardige oorlog’. De theorie van de rechtvaardige oorlog heeft al te vaak gediend als een excuus om mee te gaan in een oorlog, in plaats van hem te vermijden of beperken. De idee dat zoiets als een ‘rechtvaardige oorlog’ mogelijk is, ondermijnt tegelijk de morele noodzaak om instrumenten en vaardigheden te ontwikkelen voor een geweldloze transformatie van een conflict.

Wij hebben nood aan een nieuw kader, dat strookt met de geweldloosheid uit het Evangelie. In de recente sociale katholieke leer is die tendens om voor een andere weg te kiezen duidelijk zichtbaar. Paus Johannes XXIII schreef al dat oorlog niet de juiste weg is om recht te herstellen; Paulus VI maakte de link tussen vrede en ontwikkeling en sprak de Verenigde Naties toe met de boodschap “nooit meer oorlog”; Johannes Paulus II zei dat “oorlog behoorde tot het verleden, tot de geschiedenis”; Benedictus XVI stelde dat “je vijand liefhebben de kern is van de christelijke revolutie”; en paus Franciscus zei dat de “ware sterkte van een christen zit in de kracht van waarheid en liefde, die leidt tot het verwerpen van alle geweld. Geloof en geweld zijn onverenigbaar.” De paus drong ook aan op de ‘uitbanning van de oorlog’.

Wij stellen voor dat de Katholieke Kerk een verschuiving naar een ‘rechtvaardige vrede’, gebaseerd op de geweldloosheid uit het Evangelie, ontwikkelt en ter harte neemt. Een ‘rechtvaardige vrede’-benadering heeft een visie en een ethiek in zich om vrede op te bouwen en de schade van gewelddadige conflicten te voorkomen, ontmijnen en helen. Deze ethiek veronderstelt een grote inzet voor de menselijke waardigheid en voor onbevangen relaties, met uitgelezen toetsstenen, waarden en mechanismen die onze acties kunnen leiden. Wij erkennen dat vrede nood heeft aan rechtvaardigheid en rechtvaardigheid nood heeft aan het sluiten van vrede.

Leven in evangelische geweldloosheid en rechtvaardige vrede

In deze geest engageren wij ons om het katholieke inzicht in de praktijk van de actieve geweldloosheid als weg naar rechtvaardige vrede te bevorderen. Als volgelingen van Jezus, uitgedaagd en geïnspireerd door de verhalen van hoop en moed die wij deze dagen hebben gehoord, roepen wij de Kerk, die wij liefhebben, op om:

- de katholieke sociale leer van geweldloosheid verder te ontwikkelen. Wij roepen meer bepaald paus Franciscus op om een encycliek over geweldloosheid en rechtvaardige vrede met de wereld te delen;
- de geweldloosheid uit het Evangelie uitdrukkelijk op te nemen in het leven, ook het sacramentele leven, en in het werk van de Kerk in de bisdommen, parochies, scholen, instellingen, universiteiten, seminaries, religieuze ordes, vrijwilligersverenigingen e.a.;
- geweldloze methoden en strategieën te ontwikkelen (o.m. geweldloos verzet, herstelrecht, traumaverwerking, geweldloze bescherming van burgers, conflicttransformatie, en strategieën van vredesopbouw);
- een wereldwijde dialoog over geweldloosheid op te zetten binnen de Kerk, met mensen van andere geloofsovertuigingen en met de wereld in ruime zin, om via de visie en methoden van de geweldloosheid en rechtvaardige vrede een antwoord te bieden op de immense crises van deze tijd;
- niet langer een leer van ‘rechtvaardige oorlog’ te gebruiken of te verspreiden; en te blijven pleiten voor de uitbanning van oorlog en kernwapens;
- de profetische stem van de kerk te verheffen om onrechtvaardige wereldmachten te bestrijden en geweldloze activisten die met hun werk voor vrede en gerechtigheid hun leven op het spel zetten, te verdedigen en te ondersteunen.

In elk tijdperk biedt de Heilige Geest de Kerk de wijsheid om de uitdagingen van zijn tijd aan te gaan. Als antwoord op de wereldwijde geweldepidemie, door paus Franciscus bestempeld als een ‘wereldoorlog in fasen’, zijn wij geroepen om beslissende actie te ondernemen, er hiervoor op te roepen, te bidden en te onderwijzen. Met onze gemeenschappen en organisaties kijken wij uit om samen met de Heilige Stoel en de wereldwijde Kerk verder te werken om de Evangelische geweldloosheid te bevorderen.